

Bāriņtiesa ir Mērsraga novada pašvaldības izveidota aizbildnības un aizgādības iestāde, kas prioritāri nodrošina bērna vai aizgādībā esošās personas tiesību un tiesisko interešu aizsardzību.

Bāriņtiesas darbību regulē Bāriņtiesu likums, Latvijas Republikas Civillikums, Ministru Kabineta 19.12.2006. noteikumi Nr.1037 „Bāriņtiesas darbības noteikumi”, Administratīvā procesa likums un citi ārējie normatīvie tiesību akti.

Mērsraga novada bāriņtiesa ir Mērsraga novada pašvaldības izveidota aizbildnības un aizgādības iestāde, kuras darbības teritorija ir Mērsraga novada administratīvā teritorija.

Bāriņtiesai ir šādas tiesības:

pieprasīt un bez maksas saņemt no valsts un pašvaldību iestādēm, komercsabiedrībām un organizācijām ziņas, kas nepieciešamas, lai izvērtētu bērna vai aizgādībā esošās personas tiesību ievērošanas likumību vai izlemtu bāriņtiesas kompetencē esošos jautājumus;

pieprasīt un bez maksas saņemt no kredītiestādēm ziņas par fiziskās personas - mantojuma atstājēja - kontu atlikumiem, lai sastādītu mantu sarakstu (mantojuma inventāra sarakstu), kā arī ziņas par mantojuma masu, bērna vai aizgādībā esošās personas vārdā veiktajiem darījumiem un kontu atlikumiem, ja vecāks, aizbildnis vai aizgādnieks nesniedz bāriņtiesai pieprasīto informāciju par bērna vai aizgādībā esošās personas mantas pārvaldību vai ir pamatotas aizdomas, ka sniegtas nepatiesas ziņas;

veikt amatpersonu un iedzīvotāju aptauju, lai iegūtu ziņas, kas nepieciešamas aizbildnības, aizgādības, adopcijas vai ar aizgādību saistīto jautājumu izlemšanai;

uzaicināt personas uz pārrunām un pieprasīt no tām paskaidrojumus par bērna vai citas rīcībnespējīgas personas personisko un mantisko tiesību aizsardzību;

iesniegt tiesā prasības pieteikumus un pieteikumus bērna vai aizgādībā esošās personas interesēs, izņemot pieteikumus par rīcībnespējas ierobežošanu un pārskatīšanu un pagaidu aizgādības nodibināšanu, kā arī prasības pieteikumus par paternitātes pieņemumu apstrīdēšanu;

veikt pārrunas ar bērnu un aizgādībā esošo personu bez citu personu klātbūtnes;

lūgt psihologu veikt personas vai ģimenes psiholoģisko izpēti un saņemt psihologa atzinumu par izpētes rezultātiem;

pārbaudīt bērna vai aizgādībā esošās personas dzīves apstākļus.

Bāriņtiesas vispārīgie pienākumi

Bāriņtiesa:

aizstāv bērna vai aizgādībā esošās personas personiskās un mantiskās intereses un tiesības;

izskata iesniegumus un sūdzības, to skaitā iesniegumus un sūdzības par vecāka, aizbildņa, aizgādņa vai audžuģimenes rīcību;

piegalā lietās izskatīšanā tiesā un sniedz atzinumu, ja likums nosaka vai tiesa atzīst bāriņtiesas piegalā lietās izskatīšanā par nepieciešamu;

sniedz tiesai informāciju, kurai ir nozīme lietā par personas rīcībnespējas ierobežošanu, pagaidu aizgādības nodibināšanu un rīcībnespējas ierobežojuma pārskatīšanu (piemēram, dokumentus par personas viedokli attiecībā uz rīcībnespējas ierobežošanu, par dzīves apstākļu pārbaudi, par citu personu viedokli, par ziņām no sociālā dienesta, ārstējošā ārsta, ārstniecības, sociālās aprūpes un rehabilitācijas iestādes, par kredītiestādē veiktajiem darījumiem un kontu atlikumiem);

sadarbojas ar citām bāriņtiesām, ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijām, veselības aprūpes un izglītības iestādēm, sociālajiem dienestiem un policijas iestādēm, Valsts probācijas dienestu un tiesu izpildītājiem, lai nodrošinātu bērna vai aizgādībā esošās personas tiesību un interešu aizstāvību;

informē pašvaldības sociālo dienestu vai citu atbildīgo institūciju par ģimenēm, kurās netiek pietiekami nodrošināta bērna attīstība un audzināšana un kurām nepieciešama palīdzība;

neizpauž informāciju, kas jebkādā veidā varētu kaitēt bērnam vai aizgādībā esošajai personai;

uzklausa aizgādībā esošo personu ikvienā jautājumā, kas skar šīs personas intereses; sniedz palīdzību bērnam vai aizgādībā esošai personai, kura pēc palīdzības vērsusies bāriņtiesā;

Kriminālprocesa likumā noteiktajos gadījumos pārstāv bērnu vai aizgādībā esošo personu kriminālprocesā;

Informē vecāku, aizbildni, audžuģimeni vai viesģimeni par iespējamo apdraudējumu bērnam un par personas sodāmības faktu šā likuma 44.¹ pantā noteiktajos gadījumos, kā arī informē pašvaldības sociālo dienestu par vecākiem, aizbildņiem, audžuģimenēm vai viesģimenēm, kuras ir informētas šā likuma 44.¹ pantā noteiktajā kārtībā;

Pārstāv audžuģimenē ievietota bērna personiskās un mantiskās intereses un tiesības.

Bāriņtiesas kompetences

Bērna personisko interešu aizstāvība.

Bāriņtiesa, aizstāvot bērna personiskās intereses attiecībās ar vecākiem, aizbildņiem un citām personām:

lemj par atļaujas došanu stāties laulībā pirms 18 gadu vecuma sasniegšanas, ja šādu atļauju nav devis neviens no vecākiem vai aizbildnis;

lemj par pilngadības piešķiršanu pirms 18 gadu vecuma sasniegšanas;

nosūta bērnu konsultācijas saņemšanai pie ģimenes ārsta, psihologa vai cita speciālista, ja tas nepieciešams bērna interešu aizstāvībai un bērna vecāki vai aizbildnis nepiekrīt konsultācijas saņemšanai;

normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos lemj par bērna nodošanu citas personas aprūpē;

lemj par valsts sociālo pabalstu, apgādnieka zaudējuma pensijas un atbalsta ar celiakiju slimiem bērniem, kuriem nav noteikta invaliditāte, izmaksu pārtraukšanu personai, kura bērnu neaudzina, un izmaksāšanu personai, kura faktiski audzina bērnu;

lemj par valsts sociālo pabalstu, apgādnieka zaudējuma pensijas un atbalsta ar celiakiju slimiem bērniem, kuriem nav noteikta invaliditāte, izmaksu pārtraukšanu personai, kura faktiski bērnu neaudzina, un izmaksāšanu pašam bērnam, ja viņš sasniedzis 15 gadu vecumu;

veic citus normatīvajos aktos noteiktos bērna personisko interešu aizsardzības pasākumus.

Domstarpību izšķiršana

Bāriņtiesa lemj par bērna uzvārda, vārda vai tautības ierakstu, ja vecāki par to nevar vienoties;

Bāriņtiesa izšķir vecāku domstarpības bērna aprūpes un aizgādības jautājumos (izņemot domstarpības par bērna dzīvesvietas noteikšanu) un, ja nepieciešams, pieņem lēmumu;

Bāriņtiesa izšķir bērna un vecāku domstarpības;
Bāriņtiesa izšķir bērna un aizbildņa domstarpības, kā arī aizbildņa un bērna vecāku domstarpības.

Piekrišana paternitātes atzīšanai

Ja bērns ir nepilngadīgs un viņam nav nodibināta aizbildnība, bāriņtiesa lemj par piekrišanu paternitātes atzīšanai, ja:

- bērna māte mirusi;
- bērna mātes atrašanās vieta nav zināma.

Bērna mantisko interešu aizsardzība

Bāriņtiesa, aizstāvot bērna mantiskās intereses Civillikumā paredzētajos gadījumos:
lemj par atļauju pieņemt vai atraidīt bērna vārdā viņam piekritušo mantojumu;
lemj par bērnam piederošās mantas pārdošanu par tirgus vērtību vai izsolē;
lemj par mantojuma sadalīšanu, bērna mantas (ja tās vērtība nepārsniedz 14 000 euro) atsavināšanu, iekļilāšanu vai apgrūtināšanu ar citām lietu tiesībām;
lemj par bērnam piederošā nekustamā īpašuma (ja tā vērtība pārsniedz 14 000 euro) atsavināšanas, iekļilāšanas vai apgrūtināšanas ar citām lietu tiesībām lietderīgumu;
lemj par īpašuma iegūšanu bērnam;
ieceļ aizbildni tiesisku darījumu noslēgšanai starp bērnu un vecākiem;
lemj par mantojuma pārvaldīšanas un lietošanas tiesību atņemšanu, ja pārdzīvojušais laulātais bērnam piekritušo mantojumu pārvalda vai lieto nekārtīgi;
lemj par vecāka atstādināšanu no bērna mantas pārvaldības, ja vecāks pārvalda bērna mantu neatbilstoši bērna interesēm;
veic citus bērna mantisko tiesību aizsardzības pasākumus.

Bērna aizgādības tiesību pārtraukšana, atņemšana un atjaunošana

Bāriņtiesa lemj par bērna aizgādības tiesību pārtraukšanu vecākam, ja:
ir faktiski šķēršļi, kas liedz vecākam iespēju aprūpēt bērnu;
bērns atrodas veselībai vai dzīvībai bīstamos apstākļos vecāka vainas dēļ (vecāka apzinātas rīcības vai nolaidības dēļ);
vecāks ļaunprātīgi izmanto savas tiesības vai nenodrošina bērna aprūpi un uzraudzību;
vecāks ir devis piekrišanu bērna adopcijai, izņemot gadījumu, kad viņš kā laulātais ir devis piekrišanu tam, ka bērnu adoptē otrs laulātais;
konstatēta vecāka vardarbība pret bērnu vai ir pamatotas aizdomas par vecāka vardarbību pret bērnu.
ja bērna aizgādības tiesību pārtraukšanas iemesli ir zuduši, bāriņtiesa lemj par pārtraukto bērna aizgādības tiesību atjaunošanu, ņemot vērā bērna intereses.
Bāriņtiesa lemj par prasības iesniegšanu tiesā aizgādības tiesību atņemšanai vecākam.

Audžuģimene

Bāriņtiesa lemj par:
ģimenes vai personas piemērotību audžuģimenes pienākumu veikšanai;

audžuģimenes statusa piešķiršanu;
bērna ievietošanu audžuģimenē vai uzturēšanās izbeigšanu tajā.

Aizbildnības nodibināšana un aizbildņa iecelšana

Bāriņtiesa lemj par aizbildnības nodibināšanu un aizbildņa iecelšanu bērnam, ja:
bērna vecāki ir miruši vai izsludināti par mirušiem;
bērna vecākiem ir pārtrauktas vai atņemtas aizgādības tiesības;
bērna vecāki ir pazuduši un izsludināti meklēšanā;
bērna vecāki slimības dēļ nespēj pienācīgi aprūpēt un uzraudzīt bērnu;
abi bērna vecāki ir nepilngadīgi;
radušās būtiskas domstarpības bērna un vecāku attiecībās;
radušies citi neatliekami gadījumi (nodrošinot normatīvajos aktos noteikto prasību ievērošanu).

Adopcija

Bāriņtiesa lemj par:
personas atzīšanu par adoptētāju;
piekrišanu bērna adopcijai Civillikumā noteiktajos gadījumos
brāļu un māsu, pusbrāļu un pusmāsu šķiršanu Civillikumā noteiktajos gadījumos;
to, vai Latvijā iespējams nodrošināt bērna audzināšanu ģimenē vai pienācīgu aprūpi;
bērna nodošanu adoptētāja aprūpē un uzraudzībā līdz adopcijas apstiprināšanai;
pirmsadopcijas aprūpes izbeigšanu bērnam;
adopcijas atbilstību bērna interesēm.

Bērna ievietošana ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijā

Bāriņtiesa lemj par bāreņa vai bez vecāku gādības palikuša bērna ievietošanu ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijā, ja ārpusģimenes aprūpi bērnam nav iespējams nodrošināt pie aizbildņa vai audžuģimenē vai ja aprūpe pie aizbildņa vai audžuģimenē konkrētam bērnam nav piemērota. Bērnu aprūpes iestādē bērns atrodas līdz brīdim, kad tiek nodrošināta piemērota aprūpe pie aizbildņa vai audžuģimenē.

Bērna ārpusģimenes aprūpe pēc vecāku lūguma

Bāriņtiesa lemj par bērna ārpusģimenes aprūpi pēc vecāku lūguma, ja viņi slimības dēļ nevar bērnu aprūpēt.

Aizgādņa iecelšana

Bāriņtiesa saskaņā ar tiesas nolēmumu par aizgādības nodibināšanu ieceļ aizgādni:

- personai ar garīga rakstura vai citiem veselības traucējumiem, kurai rīcībspēju ierobežojusi tiesa;
- personai, kurai tiesa nodibinājusi pagaidu aizgādību;
- personai, kurai rīcībspēju tiesa ierobežojusi izlaidīgas vai izšķērdīgas dzīves dēļ, kā arī alkohola vai citu apreibinošo vielu pārmērīgas lietošanas dēļ;
- promesošas vai pazudušas personas mantai;

- testamenta izpildīšanai.

Bāriņtiesa pēc tiesas pieprasījuma sniedz atzinumus, kas nepieciešami:

- lai noteiktu kārtību, kādā izmantojamas saskarsmes tiesības un tiesības uzturēt personiskas attiecības un tiešus kontaktus ar bērnu;
- viena vecāka atsevišķas aizgādības noteikšanai;
- aizgādības tiesību atņemšanai un atjaunošanai;
- paternitātes atzīšanai vai apstrīdēšanai;
- citos Civilprocesa likumā paredzētajos gadījumos.

Tiesā izšķiramās lietas

Bāriņtiesa iesniedz tiesā apstiprināšanai lēmumus par:

- pilngadības piešķiršanu pirms 18 gadu sasniegšanas;
- atlīdzību aizbildnim (aizgādnim), ja tā pārsniedz 426 euro;
- mājas kārtībā izdarītu mantojuma dališanu, ja aizbildnībā vai aizgādnībā esošās personas daļa pārsniedz 14 000 euro.;
- par bērnam vai aizgādnībā esošajai personai piederošā nekustamā īpašuma (ja tā vērtība pārsniedz 14 000 euro) atsavināšanu, ieķīlāšanu vai apgrūtināšanu ar citām lietu tiesībām.

Bāriņtiesa lietas izskata un lēmumus pieņem koleģiāli bāriņtiesas sēdē.

Bāriņtiesas lēmumi stājas spēkā un izpildāmi nekavējoties.

Bāriņtiesas lēmumi ir obligāti visām fiziskajām un juridiskajām personām.

Bāriņtiesas lēmumu ieinteresētā persona var pārsūdzēt tiesā Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā. Pieteikuma iesniegšana tiesā neaptur lēmuma darbību.

Bāriņtiesu likuma 2.panta otrā daļa nosaka: Novados, kuros nav teritoriālā iedalījuma vienību, bāriņtiesa Civillikumā noteiktajos gadījumos sniedz palīdzību mantojuma lietu kārtošānā, gādā par mantojuma apsardzību, kā arī izdara apliecinājumus un pilda citus šā likuma 61.pantā norādītos uzdevumus, ja šajos novados nav notāra.

Bāriņtiesa savā darbības teritorijā (Mērsraga novadā) veic šādus uzdevumus:

apliecina darījumu, ja to slēdz bāriņtiesas darbības teritorijā savu dzīvesvietu deklarējuši iedzīvotāji savstarpēji un ar citām personām un darījuma summa nepārsniedz 8537.00 euro;

apliecina līdzmantinieku un kopīpašnieku vienošanos par mantojuma vai kopīpašuma sadali (neatkarīgi no īpašuma vērtības), ja sadalāmā manta vai tās daļa atrodas bāriņtiesas darbības teritorijā;

ieraksta testamentu grāmatā to iedzīvotāju testamentus, kuru deklarētā dzīvesvieta ir attiecīgās bāriņtiesas darbības teritorijā, pieņem glabāšanā šo iedzīvotāju privātos testamentus (neatkarīgi no novēlētās mantas vērtības), kā arī pieņem bāriņtiesai glabāšanā nodoto testamentu atsaukumus (neatkarīgi no testatora dzīvesvietas);

apliecina to iedzīvotāju pilnvaras (izņemot universālpilnvaras), kuru deklarētā dzīvesvieta ir attiecīgās bāriņtiesas darbības teritorijā, un pieņem šo iedzīvotāju pilnvaru atsaukumus;

apliecina uz dokumentiem to iedzīvotāju paraksta īstumu, kuru deklarētā dzīvesvieta ir attiecīgās bāriņtiesas darbības teritorijā, un pieņem šo iedzīvotāju pilnvaru atsaukumus;

apliecina uz dokumentiem to iedzīvotāju paraksta īstumu, kuru deklarētā dzīvesvieta ir attiecīgās bāriņtiesas darbības teritorijā;

apliecina tāda dokumenta noraksta, kopijas vai izraksta pareizību, kurš attiecas uz konkrēto personu;

pēc līdzēju iesnieguma saņemšanas izsniedz paziņojumu par līguma grozīšanu vai uzteikšanu līdzēju pretējām pusēm, ja to deklarētā dzīvesvieta ir attiecīgās bāriņtiesas darbības teritorijā;

apliecina parakstu uz nostiprinājuma lūguma zemesgrāmatai (Zemesgrāmatu likuma 60. pants), ja viens no lūdzējiem ir deklarējis savu dzīvesvietu attiecīgās bāriņtiesas darbības teritorijā;

Sagatavo dokumentu projektus.

Bāriņtiesas apliecinājums juridiskā spēka ziņā pielīdzināms notariālajam apliecinājumam.

Valsts nodevas par bāriņtiesas pakalpojumiem ieskaita pašvaldības budžetā. Bāriņtiesa iekasē šādas valsts nodevas:

1. *par darījuma akta projekta sagatavošanu – EUR 11,38*
2. *par darījuma apliecināšanu – EUR 7,11*
3. *par testamenta sastādīšanu vai atsaukšanu – EUR 18,50*
4. *par testamenta pieņemšanu glabāšanā – EUR 34,15*
5. *par pilnvaras sagatavošanu – EUR 4,27*
6. *par pilnvaras apliecināšanu – EUR 2,85*
7. *par paraksta apliecināšanu – EUR 2,85*
8. *par apliecinājumu un citu darbību reģistra izraksta sastādīšanu un izsniegšanu – EUR 1,42 (par katru lappusi)*
9. *par noraksta vai izraksta sastādīšanu – EUR 1,42 (par katru lappusi)*
10. *par noraksta, izraksta vai kopijas apliecināšanu – EUR 0,43 (par katru lappusi)*
11. *par paziņojuma izsniegšanu - EUR 4,27*
12. *par apliecības izsniegšanu par izsniegto paziņojumu – EUR 4,27*
13. *par nostiprinājuma lūguma sastādīšanu Zemesgrāmatai – EUR 7,11*
14. *par paraksta apliecināšanu uz nostiprinājuma lūguma – EUR 4,27*
15. *par mantojuma saraksta sastādīšanu – EUR 48,38*
16. *par cita veida dokumentu sastādīšanu – EUR 4,27 (par katru lappusi).*

Lai veiktu kādu no augstākminētajiem pakalpojumiem, persona uzrāda pasi un nepieciešamos dokumentus.